

L'independentisme català gaudeix de més bona salut que mai. Si més no, ho indiquen els 58 diputats del Parlament de Catalunya que se'n consideren. Però l'opinió dels polítics i allò que pensa la societat catalana no sempre han anat de bracet.

Després de proclamar la República Catalana, l'any 1931, Francesc Macià, que al capdavant d'ERC acabava d'arrasar a les eleccions municipals, va adonar-se que d'independentistes a Catalunya n'hi havia més aviat pocs. El resultat fou que, pocs dies després, hagué de claudicar davant Madrid i acceptar una autonomia en lloc d'un estat propi. Una cosa semblant, però encara més traumàtica, li va passar l'any 1934 al seu successor, Lluís Companys, que, després d'haver proclamat l'estat català des del balcó de la Generalitat, va ser empresonat per l'exèrcit espanyol. Amb tot, malgrat que la decisió del president Companys

El país arrossega la política

no va tenir un suport multitudinari de la població, el nombre de catalans que es consideraven independentistes havia

augmentat durant els anys 30 del segle XX. Això, almenys, ho demostrava l'aparició de diverses formacions que s'hi declaraven, com ara Nosaltres Sols, el Partit Nacionalista Català o el Partit Català Proletari, que s'afegiren a l'Estat Català fundat per Francesc Macià el 1922. Tanmateix, acabada la guerra civil, la dictadura franquista va segar aviat, i ben arran, qualsevol pretensió de plantejar obertament el separatisme a Catalunya.

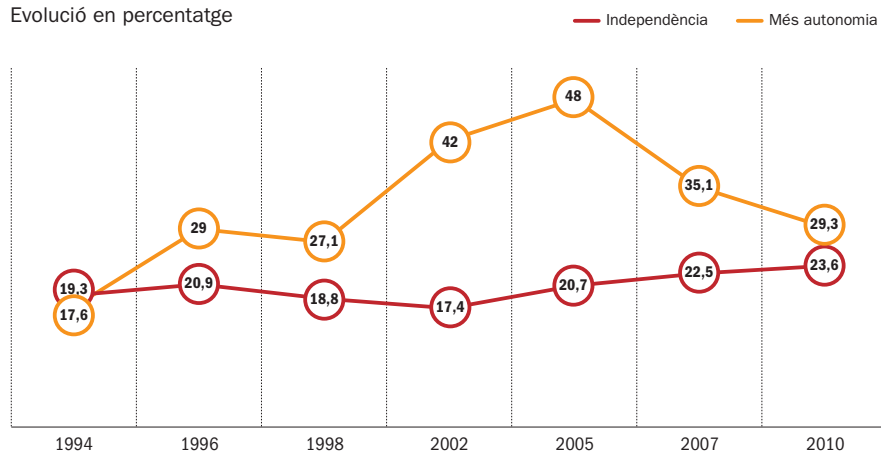
Tot i que a final dels anys 60 van sorgir algunes formacions independentistes, com per exemple el PSAN, no fou fins vint anys després, ja en democràcia, que iniciatives com el Moviment de Defensa de la Terra (MDT) o la Crida a la Solidaritat van poder parlar de la independència d'una manera més lliure. Tanmateix, el punt d'inflexió de l'independentisme català contemporani es produí l'any 1987, quan ERC va llançar la "Crida nacional", un manifest signat per un centenar de personalitats de la societat civil, encapçalades per Àngel Colom i Josep-Lluís Carod-Rovira, per tal que aquest partit es convertís en el pal de paller

Josep-Lluís Carod-Rovira i Àngel Colom, impulsors de l'independentisme dins ERC a final dels anys 80.

Preferència per l'organització territorial

Evolució en percentatge

Nota: Les altres opcions de l'enquesta eren "un únic govern central sense autonomies" i "un estat amb comunitats autònomes com l'actual".

Font: CIS

d'una nova generació d'independentistes. L'any següent, Colom i Carod van esdevenir diputats al Parlament, en unes eleccions en què ERC va passar de 5 escons a 6 i del 3,7% dels vots al 4,1%. L'any 1989, en un congrés nacional celebrat a Lleida, ERC va escollir una nova direcció, amb Àngel Colom com a secretari general, i va assumir la independència de Catalunya com a principal objectiu del partit. Aquell any, l'Institut de Ciències Polítiques i Socials (ICPS), adscrit a la Universitat Autònoma de Barcelona, mostrava, en el primer dels seus sondatges d'opinió, que el percentatge de catalans que se sentien únicament catalans era del 12%. Dos anys després, l'ICPS preguntava als enquestats, per primera vegada explícitament, què creien que hauria de ser Catalunya. El 19% es mostraven a favor d'un estat independent; el 14%, d'un estat federal; el 47%, que fos una comunitat autònoma; i, finalment, el 17% que fos una regió d'Espanya. Per tant, els sondatges indiquen clarament que en aquells primers anys, l'independentisme social passava davant del merament polític.

Màxim històric. El nacionalisme català va arribar a la màxima cota política de la seva història recent l'any 1992. A les eleccions al Parlament de Catalunya que es van dur a terme aquell any, ERC va tenir un creixement espectacular i va passar a ser la

El punt d'inflexió de l'independentisme català contemporani es produí el 1987

tercera força política, amb 11 escons i el 8% dels vots. Al seu torn, CiU, amb Jordi Pujol al capdavant, va assolir la tercera majoria absoluta consecutiva, amb 70 escons i el 51,8% dels vots. La suma de les forces dels dos partits més nacionals era, per tant, de 81 escons i gairebé el 60% dels vots. Però val a dir que la formació que liderava Pujol, en aquell moment, era molt allunyada de qualsevol proposta sobiranista. En contrapartida, una enquesta de l'ICPS mostrava que un 18% dels catalans eren partidaris que Catalunya fos un estat independent. Dos anys més tard, el Centre d'Investigacions Sociològiques (CIS), dependent del govern espanyol, aportava una dada sobre l'independentisme català, la primera que avui dia és consultable a la xarxa. Segons una enquesta feta per aquest organisme, l'any 1994 un 19,3% dels catalans considerava que l'estat espanyol hauria de reconèixer a les comunitats autònomes el dret de convertir-se en un estat independent. Per tant, tot i que l'any següent els independentistes d'ERC va

aconseguir un lleuger creixement a les eleccions al Parlament, amb un 9,5% i 13 escons, les enquestes indicaven, una vegada més, que en aquells anys la societat continuava passant davant de la política quant a separatisme.

Segui com sigui, l'any 1996 es va produir un esdeveniment polític que, de segur, va influir en l'evolució del sentiment identitari dels catalans. El mes de març d'aquell any el PP guanyava les eleccions espanyoles per primera vegada i, uns quants dies més tard, José Maria Aznar i Jordi Pujol signaven el famós *pacte del Majestic*, gràcies al qual, en canvi de més autogovern, el PP obtenia el suport de CiU per a poder governar. Aquell any, l'enquesta de l'ICPS, feta el mes d'octubre, mostrava que un 29% dels catalans eren partidaris de la independència, i una altra feta pel CIS el novembre indicava que els separatistes eren un 20,9% i els partidaris de més autonomia un 29%.

Ara bé, el veritable trasbals fou a partir de l'any 2000, quan el PP va guanyar les eleccions espanyoles per majoria absoluta i, ja sense la necessitat del suport de ningú, va engegar una ofensiva contra el nacionalisme català. El suport a la independència de Catalunya va passar del 32%, segons les enquestes fetes per l'ICPS, al 33% l'any 2001 i al 34% l'any següent. Paral·lelament, els anys de govern amb majoria absoluta del PP va coincidir amb un augment espectacular dels catalans que reclamaven més autogovern. Segons una enquesta del CIS feta l'any 2002, un 42% dels catalans volien més autonomia, un percentatge que quatre anys abans era del 27%. Això a banda, el segon govern d'Aznar va coincidir també —a conseqüència del pacte del Majestic o no— amb una davallada de CiU, que a les eleccions del 2003 va perdre deu escons i la presidència de la Generalitat, a la vegada que ERC assolia el nivell històric més alt, amb 23 escons al Parlament i el 16,4% dels vots. Tanmateix, l'independentisme polític, malgrat el creixement, continuava allunyat de l'independentisme social.

Pas endavant. A partir del 2004, la societat i la política catalanes van fer

un pas endavant. Malgrat que el PSOE de José Luis Rodríguez Zapatero va guanyar les eleccions espanyoles, amb un nou *tarannà* per bandera, les relacions entre Catalunya i Espanya havien quedat molt tocades pels vuit anys de govern de José Maria Aznar. Aquell any, en un congrés fet el mes de juliol, Artur Mas, el nou líder de CiU, va fer una defensa de la “nació i el progrés” com a eix vertebrador del seu projecte polític. Això ha estat interpretat com l'inici del tomb sobiranista d'aquesta formació. Paral·lelament, el govern tripartit, format pel PSC, ERC i ICV, va engegar una nova reforma estatutària, que va culminar el setembre del 2005 amb l'aprovació per part del Parlament de l'Estatut d'Autonomia més ambiciós que mai ha sortit d'aquesta institució. En aquell moment, una enquesta feta pel CIS el mes de desembre indicava que un 20,7% dels catalans eren partidaris de la independència, mentre que un 48% volien més autonomia. A la vegada, un sonatge de l'ICPS, fet el mes d'octubre, assenyalava que un 36% dels catalans eren partidaris de la independència.

Els mesos que van venir després foren encara més tensos que els viscuts durant l'etapa Aznar. La promesa de Zapatero de donar suport a l'Estatut que sortís del Parlament no es va complir, de manera que el text fou retallat a Madrid. Després de l'aprovació en referèndum el 2006, el PP i més entitats van presentar tot un seguit de recursos davant el Tribunal Constitucional contra l'Estatut. A aquesta polèmica s'hi van afegir també les queixes fetes des de Catalunya pel dèficit fiscal i de les infraestructures. Una enquesta feta pel CIS l'any 2007 mostrava un augment dels catalans partidaris de la independència, que eren el 22,5%, mentre que els partidaris de més autonomia havien baixat fins al 35%.

Durant l'any 2009, d'una altra banda, l'independentisme social va experimentar un nou impuls, sobretot

Jordi Pujol i José María Aznar, després de signar l'acord de governabilitat, l'any 1996.

gràcies a les consultes dutes a terme en un gran nombre de pobles i ciutats d'arreu de Catalunya. El 13 de desembre es feia una votació a 167 municipis, amb un 27,4% de participació global i un 94% dels vots a favor de la independència. Una enquesta de l'ICPS, feta a l'octubre, mostrava un 21,5% a favor de la independència, un 20,8% a favor d'un estat federal i un 48,5% de partidaris de continuar com a comunitat autònoma. En canvi, una enquesta molt més àmplia feta per la Universitat Oberta de Catalunya (UOC) el setembre d'aquell any, indicava que els catalans favorables a la independència eren el 50,3%. Sigui com vulgui, l'independentisme impulsat des de la societat va continuar mostrant el seu nivell amb una tercera onada de consultes, que es van fer a 80 municipis de Catalunya a final de febrer del 2010. El resultat global fou d'un 92% dels votants favorables a la independència, amb una participació del 21,1% del cens.

Tanmateix, la demostració més forta de l'independentisme de la societat es va palesar el 10 de juliol del 2010, quan feia pocs dies que el Tribunal Constitucional havia emès la sentència, llargament esperada, contra l'Estatut, que va significar una substancial retallada d'alguns aspectes importants. Aquell dia, més d'un milió de persones, moltes amb banderes i consignes independentistes, va omplir a vessar el passeig de Gràcia de Barcelona. Una enquesta del CIS, feta entre el gener i març, mostrava un 23% a favor de la independència i un 29,3% partidaris de més autonomia, mentre que la de l'ICPS feta el mes de setembre indicava que els catalans favorables a la separació d'Espanya eren un 21,8%.

D'aquesta manera, les eleccions al Parlament del 28 de novembre passat han girat una tendència que s'ha mantingut durant molts anys. La comparació de les enquestes del CIS i de l'ICPS, entitats que han fet un seguiment constant del sentiment identitari al llarg de més de vint anys amb el recompte de diputats fet per EL TEMPS, mostra que l'independentisme polític, amb un 43% de diputats a favor, supera ara l'independentisme social.

Xevi Camprubi

El 2005 el Parlament va aprovar l'Estatut més ambiciós que mai ha sortit d'aquesta institució